

VÔ NGÃ

Trong Triết học Phật, khái niệm "Vô ngã" và "Vô thường" là hai khái niệm đặc biệt quan trọng. Nó quan trọng và hết sức đặc biệt bởi nó đã chỉ ra quy luật không chỉ là tự nhiên của vạn vật mà còn chỉ ra cả quy luật của mọi hiện tượng trong đời sống xã hội.

"Vô thường" sẽ đề cập trong dịp khác, ở đây chỉ đề cập đến "Vô ngã". Trong kinh "Kim Cang", Thiền sư Thích Nhất Hạnh dịch, Phật nói:

"Tu Bồ Đề, nếu một vị Bồ Tát nào thông đạt được lý vô ngã vô pháp thì Như Lai gọi người đó là một vị Bồ Tát đích thực".

Trong câu kinh này, "vô pháp" đi kèm theo sau "vô ngã" về hình thức: giữ vai trò "láy"; về nội dung: giữ vai trò bổ sung, nói rõ hơn (sẽ trình bày sau).

Sư Giác Nguyên (Toại Khanh) khi giảng về khái niệm này, Ngài vận dụng lý Nhân duyên, với đại ý là: Tất cả mọi sự vật đều do duyên hợp mà có. Không một thứ gì là bản thân nó tự có. Ví như giọt nước. Giọt nước không tồn tại với ý nghĩa là giọt nước, nó tồn tại bởi những nguyên tử hydro và oxy được kết hợp lại với nhau theo công thức 2 nguyên tử hydro và 1 nguyên tử oxy.

Đây là chân lý, không có gì phải chối bần.

000

"Ngã", thật sự là khủng khiếp! Chính vì sự khủng khiếp này mà Phật đã dành hẳn một câu được tách bạch riêng ra, nhằm nhấn mạnh trong bộ kinh được mệnh danh là "đệ nhất":

"Tu Bồ Đề, nếu một vị Bồ Tát nào thông đạt được lý vô ngã vô pháp thì Như Lai gọi người đó là một vị Bồ Tát đích thực".

Một Bồ Tát được gọi là đích thực - phải là một Bồ tát đạt được mức thông suốt - không còn một chút "lăn tăn" - về cái lý "vô ngã".

Đạt được điều này có dễ không? Xin thưa: chẳng dễ chút nào. Cũng trong kinh đề cập, Phật nói:

"Tu Bồ Đề này, trong một tiền kiếp xa xưa, khi bị vua Kalinga cắt đứt thân thể, ta đã không bị kẹt vào khái niệm về Ngã (...), vì nếu khi đó ta bị kẹt vào khái niệm ấy thì ta đã sinh tâm oán hận Kalinga (Ca Lợi Vương) mất rồi".

Khi Phật còn là Bồ tát, Ngài bị vua *Kalinga* "tùng xẻo" (xẻo thịt), vậy mà, không hề sinh tâm oán hận chút nào. Ngài không một chút sinh tâm oán hận - bởi Ngài đã "*thông đạt được lý vô ngã vô pháp*". ("Vô pháp" ở đây nhằm nhấn mạnh: mọi sự vật và hiện tượng trong tự nhiên và xã hội đều vô ngã). Trời đất ơi, đây là điều "không tưởng". Tôi nhớ như in trong đầu: một vị sư nổi tiếng, trụ trì một ngôi chùa danh giá, với hàm học vị cao chót vót, khi bị một ai đó có lời lẽ xúc phạm ... đã lấy cả "đạo tràng" ra để "chửi", "chửi" bằng cả một tâm thể "hồn hển" ...

"Ngã", thời bây giờ gọi là "cái tôi". Một khi, ai đó chạm vào "cái tôi" ... "cái tôi" "vốn dĩ" thùy mỵ, hiền lành ... sẽ như giông, như bão ... giông bão nổi lên ngay lập tức! Sấm chớp vang trời nổi lên ngay tức thì!

Chúng ta, ai cũng nói rất hay, (nhất là các nhà sư), đó chẳng qua là chưa chạm vào thực tế thôi ...

Một Bồ tát đích thực, không còn phải qua cái cầu nhận thức nữa, nó đã là tâm thức hiển nhiên rồi.

Đường tu còn vời vợi trước mắt kia ...

P.T.C